

คอลัมน์ "หอคอยส่องโลก"

Financial Day ฉบับวันพุธที่ 20 ธันวาคม 2538

เอเชียตะวันออก ศูนย์กลางการเติบโตทางเศรษฐกิจของโลก?

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

นับเป็นเวลาเกือบทศวรรษที่เอเชียตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Asian NICs) และกลุ่มประเทศอาเซียน ถูกธนาคารโลกชี้ให้เป็นแบบอย่างของโลกที่สามในการพัฒนาเศรษฐกิจ จนถึงกับมีการกล่าวถึง "แบบจำลองเอเชียตะวันออก" (East Asian Model) ประจวบที่ประเทศเหล่านี้ดำเนินยุทธศาสตร์การพัฒนามนเส้นทางการเดียวกันโดยไม่ผิดเพี้ยน ซึ่งมิได้ตรงกับข้อเท็จจริง ยิ่งธนาคารโลกกล่าวถึงความมหัศจรรย์ของเศรษฐกิจเอเชียตะวันออก จนถึงกับมีการตีพิมพ์เผยแพร่หนังสือชื่อ *The East Asian Miracle : Economic Growth and Public Policy* (Oxford University Press, 1993) เพื่อที่จะให้ภูมิภาคอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งละตินอเมริกาและแอฟริกาเอาเป็นแบบอย่าง ก็ยิ่งเป็นการกระทำที่เลียดเกินไปมาก

บัดนี้ นักเศรษฐศาสตร์จำนวนหนึ่งเริ่มตีพิมพ์ผลงานวิจัยเพื่อชี้ให้เห็นว่าความมหัศจรรย์ของเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกเป็นเพียงมายาคติเท่านั้น งานชิ้นสำคัญเป็นของศาสตราจารย์ลอว์เรนซ์ ลอ (Lawrence Lau) แห่ง Stanford University และศาสตราจารย์อัลวิน ยัง (Alwyn Young) แห่ง M.I.T.

เมื่อศาสตราจารย์พอล ครูกแมน (Paul Krugman) กล่าวถึง *The Myth of Asia's Miracle* ในการประชุม Pacific Rim Forum เมื่อต้นเดือนธันวาคม 2538 นักเศรษฐศาสตร์เอเชียร่วมกัน 'เหยียบ' ศาสตราจารย์ครูกแมนด้วยความพร้อมใจยิ่ง

ผมไม่มีโอกาสอ่านบทความที่ศาสตราจารย์ครูกแมนเสนอต่อที่ประชุมครั้งนี้ แต่เมื่ออ่านจากรายงานข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์แล้ว มั่นใจว่าเป็นบทความเดียวกับบทความชื่อเดียวกันนี้ ซึ่งตีพิมพ์ในวารสาร *Foreign Affairs*, Vol.73, No.6 (November-December 1994)

ในบทความดังกล่าว ศาสตราจารย์ครูกแมนชี้ให้เห็นว่า การเติบโตของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย (Asian NICs) อันประกอบด้วยสิงคโปร์ ฮองกง ไต้หวัน และเกาหลีใต้ เกิดจากการเพิ่มปัจจัยการผลิตมากกว่าการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต

การระดมทรัพยากรการเป็นหัวใจสำคัญของการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศดังกล่าวนี้ ไม่ว่าจะเป็นการระดมแรงงานในการผลิต การระดมเงินทุนจากการออมและการทุ่มการลงทุนทางกายภาพ โดยที่เกือบจะไม่มี ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเลย

แต่การเจริญเติบโตด้วยการเพิ่มปัจจัยการผลิตนั้นเป็นยุทธวิธีที่มีข้อจำกัด เพราะในวันหนึ่งปัจจัยการผลิตต้องร่อยหรอลง และระบบเศรษฐกิจจะไม่สามารถเจริญเติบโตต่อไปได้ ภาคเกษตรกรรมที่เติบโตด้วยการขยายพื้นที่การเพาะปลูกจำกัดโดยเผชิญจุดอับตันเมื่อไม่มีที่ดินที่จะขยายต่อไปได้ ในประการสำคัญ การเพิ่มปัจจัยการผลิตปัจจัยหนึ่งปัจจัยใดเพียงปัจจัยเดียว ถึงจุดหนึ่งก็ต้องเผชิญกับภาวะผลผลิตลดน้อยถอยลง (Diminishing Returns)

ผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียไม่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และด้วยเหตุดังนั้นประสิทธิภาพการผลิตจึงมิได้เพิ่มขึ้น นับเป็นประจักษ์พยานสำคัญที่บ่งบอกว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกมิใช่สิ่งมหัศจรรย์ เพราะเป็นการเจริญเติบโตที่กำลังรอวันพบจุดอับตัน

ศาสตราจารย์ครูกแมนพยายามประมวลผลการวิจัยที่เสนอประมาณการเกี่ยวกับ Total Factor Productivity ในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย ซึ่งเป็นการประมาณการภายใต้ระเบียบวิธีการศึกษาที่เรียกว่า Growth Accounting อันเป็นวิธีการศึกษาที่พยายามประมาณการตัวเลขว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆ เกิดจากการใช้ปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเพียงใด และเกิดจากการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพการผลิตเล็กน้อยเพียงใด

ศาสตราจารย์ครูกแมนวิพากษ์ความมหัสศจรรย์ทางเศรษฐกิจของเอเชียตะวันออกอย่างมีการจำแนก แม้เขาจะเชื่อว่ากลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ไม่สามารถเติบโตในอัตราสูงได้นานเนื่องเพราะประสิทธิภาพการผลิตมิได้เพิ่มขึ้น แต่ก็มีให้เห็นว่า ญี่ปุ่นเลือกใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่แตกต่างออกไป เพราะญี่ปุ่นเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างสำคัญ จนสามารถไล่กวดประเทศมหาอำนาจอื่นในด้านเทคโนโลยีได้ (technological catching-up) การเติบโตทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นมิได้เกิดจากการใช้ปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นเท่านั้น หากยังเป็นผลจากประสิทธิภาพการผลิตที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย การทุ่มพัฒนาด้านเทคโนโลยีนี้เองทำให้นักวิชาการอเมริกันจำนวนไม่น้อยเฝ้ามองญี่ปุ่นด้วยความหวาดหวั่น ชื่อหนังสือเรื่อง *The Emerging Japanese Superstate* ของ Herman Kahn ก็ดี และ *Japan as Number One* ของ Ezra Vogel ก็ดีสะท้อนให้เห็นความรู้สึกดังกล่าวนี้ แต่ญี่ปุ่นก็ต้องเผชิญกับภาวะถดถอยนับแต่ปี 2534 เป็นต้นมา และยากที่จะเติบโตในอัตราสูงดังปางก่อนอีกได้

ศาสตราจารย์ครูกแมนมีความเห็นว่า ผู้คนมองสาธารณรัฐประชาชนจีนว่าจะมีความรุ่งโรจน์ทางเศรษฐกิจเกินกว่าความเป็นจริง การคาดการณ์เกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจ

ในอนาคตเป็นเรื่องยากยิ่ง เนื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีนมีปัญหาข้อมูลสถิติที่เชื่อถือมิได้อยู่มาก มีหน้าซ้ำยังมีปัญหาในการเลือกใช้ปีฐานในการประมาณการอีกด้วย

เส้นทางการพัฒนาเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียแตกต่างจากญี่ปุ่นและสาธารณรัฐประชาชนจีน อีกทั้งยังแตกต่างกันภายในกลุ่มเดียวกันอีกด้วย แต่ความรู้เรื่องทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศดังกล่าวนี้ ทำให้นักวิชาการจำนวนไม่น้อยเสนอบทสรุปสำคัญอย่างน้อย 3 ประการคือ

ประการแรก โลกมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างประเทศอย่างสำคัญจนเป็นเหตุให้ชาติมหาอำนาจตะวันตกสูญเสียความได้เปรียบที่มีอยู่เดิม แต่ศาสตราจารย์ครูกแมนเสนอให้มองข้อเท็จจริงที่ว่า ความแตกต่างด้านเทคโนโลยีระหว่างประเทศต่างๆ ได้ลดลงไม่ การถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างประเทศอาจจะมีเฉพาะบางอุตสาหกรรม หากได้มีทุกอุตสาหกรรม หรือหากได้เป็นปรากฏการณ์ทั่วไปไม่ ด้วยเหตุตั้งนี้เอง การเติบโตของประสิทธิภาพการผลิตในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่จึงมีได้มีมากไปกว่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว ข้อเท็จจริงที่ว่า ความแตกต่างด้านเทคโนโลยีระหว่างประเทศมิได้ลดลงอย่างสำคัญนี้เอง ช่วยอธิบายว่าเหตุใดเงินทุนจากประเทศที่พัฒนาแล้วจึงเคลื่อนย้ายไปสู่โลกที่สามไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทศวรรษ 2530 ส่วนใหญ่เคลื่อนย้ายไปสู่ละตินอเมริกา มีไชเอเชียตะวันออก มีหน้าซ้ำเงินทุนจากเอเชียตะวันออกกลับถูกส่งออกไปลงทุนในประเทศอื่น ในทัศนะของศาสตราจารย์ครูกแมนปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ อาจเป็นเพราะว่า เอเชียตะวันออกกำลังเผชิญกับภาวะผลตอบแทนจากการลงทุนลดน้อยถอยลง

ประการที่สอง มีความเชื่อในหมู่นักวิชาการจำนวนมากว่า ศูนย์อำนาจทางเศรษฐกิจของโลกกำลังเคลื่อนย้ายไปสู่เอเชียแปซิฟิก แม้ว่าการเติบโตอย่างรวดเร็วของเอเชียตะวันออกมีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงศูนย์อำนาจในสังคมเศรษฐกิจโลก แต่ศาสตราจารย์ครูกแมนก็ชี้ให้เห็นว่า หากเอเชียตะวันออกยังมิได้เติบโตด้วยการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต และหากเอเชียตะวันออกต้องเผชิญกับภาวะความตกต่ำของผลตอบแทนจากการลงทุน การคาดการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงศูนย์อำนาจทางเศรษฐกิจของโลกก็จะเกินเลยจากความ เป็นจริง

ประการที่สาม นักวิชาการจำนวนไม่มากชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จทางเศรษฐกิจของเอเชียตะวันออกเป็นผลจากระบบสังคมเศรษฐกิจที่ 'เหนือ' กว่าสังคมตะวันตก โดยที่ระบบสังคมเศรษฐกิจตะวันออกเป็นระบบที่มีการลิดรอนสิทธิเสรีภาพ ควบคู่กับการแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐ แต่ศาสตราจารย์ครูกแมนก็ชี้ให้เห็นว่า ข้อสรุปดังกล่าวนี้มีลักษณะเหวี่ยงแห

มากเกินไป เพราะระบบอาเซียนมีได้มีอยู่เพียงระบบเดียว แต่ก็ยอมรับว่า อาเซียนตะวันออกได้ประโยชน์อย่างสำคัญจากนโยบายการค้าเชิงยุทธศาสตร์และนโยบายการส่งเสริมอุตสาหกรรม

บรรดานักเศรษฐศาสตร์อาเซียนพากันรวม 'ถล่ม' เมื่อศาสตราจารย์ครูกแมนเสนอความเห็นข้างต้นนี้ต่อที่ประชุม Pacific Rim Forum ในจำนวนนี้รวมนายศุภชัย พานิชภักดิ์ จากประเทศไทย เอ็ดเวิร์ด เซ็น (Edward Chen) จากฮ่องกง นอร์ดิน โซปีอี (Noordin Sopiee) จากมาเลเซีย และทีโมธี อ่อง (Timothy Ong) จากบรูไน

ผมประมวลข้อวิพากษ์วิจารณ์จากรายงานข่าวใน *The Nation* (December 2, 1995) และ *Financial Day* (ฉบับวันจันทร์ที่ 4 ธันวาคม 2538) และเห็นว่าข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่สำคัญเป็นประเด็นเกี่ยวกับระเบียบวิธีการศึกษาของ Growth Accounting ซึ่งเป็นเรื่องเทคนิคการประมาณการ อันไม่เหมาะที่จะกล่าว ณ ที่นี้

ในอดีตที่เป็นมา บทวิพากษ์ "แบบจำลองอาเซียนตะวันออก" มักจะมาจากนักวิชาการนอกกระแสหลัก แต่งานของ Lawrence Lau, Alwyn Young และ Paul Krugman เป็นการวิพากษ์จากกระบวนทัศน์ของสำนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก อันเป็นสำนักเดียวกับที่เชิดชูแบบจำลองนี้

บทวิพากษ์ที่ว่า ความมหัศจรรย์ทางเศรษฐกิจของอาเซียนตะวันออกเป็นเพียงมายาภาพ จึงควรแก่การรับฟังและพินิจพิเคราะห์ยิ่ง